

MALÁ KNIHA O VELKÝCH
VZDĚLÁVACÍCH MYŠLENKÁCH

UČ JAKO UMĚLEC

ROBERT ČAPEK
ILUSTROVAL RADEK PETŘÍK

Jan Melvil
publishing

Robert Čapek
UČ JAKO UMĚLEC
Malá kniha o velkých vzdělávacích myšlenkách

Copyright © Robert Čapek, 2020. All rights reserved.
Illustrations © Radek Petřík, 2020. All rights reserved.

V edici Briquet vydalo nakladatelství Jan Melvil Publishing v Brně roku 2020. Žádná část této knihy nesmí být nijak použita či reprodukována bez písemného svolení, s výjimkou případů krátkých citací jako součásti kritických článků a recenzí.

Redaktorka Alexandra Petříková
Odpovědná redaktorka Vladimíra Škorpíková
Vývojový redaktor Vít Šebor
Šéfredaktor Marek Vlha
Odborní oponenti Jana Konvičná, Daniel Pražák, Jan Starec, Anna Jančová, Martin Haváček,
Pavčina Sedláčková
Grafická úprava, sazba, ilustrace a obálka Radek Petřík
Jazyková korektura Vilém Kmuniček
Tisk a vazba PBTisk, a. s., Příbram

Vydání první
Jan Melvil Publishing, 2020
melvil.cz

Chyby a připomínky: melvil.cz/chyby
Pochvaly a recenze: libisemi@melvil.cz
Diskutujte o knize s hashtagem #ucjakoumelec
Kniha vyšla také elektronicky a jako audiokniha.

ISBN 978-80-7555-105-4

Věnováno všem učitelkám a učitelům.

Prolog.....	6
Učit je poslání.....	16
Pestrá paleta nástrojů.....	24
Dílna plná radosti	42
Odhoďme veteš	58
Činnostní učení	76
Každý žák je jeden svět.....	94
Klíčem je osobní rozvoj	110

Velké téma	122
Učení na dálku	134
Jak nehodnotit obraz	150
Podporujme své umělce	164
Také Leonardo měl své rodiče	192
Domov, sladký domov	206
Umělci ve třídě	216
Epilog	234

Volně šířitelná ukázka z knihy Uč jako umělec – Malá kniha o velkých vzdělávacích myšlenkách

PROLOG

„Chtěl bych dát výpověď.“

„Výpověď?“

„Výpověď!“

„Ty chceš dát výpověď? Opravdu!“

„Nedělám si legraci.“

„Pak je to horší, než jsem si myslel,“ problesklo mi hlavou.

„Asi jsem se minul povoláním,“ prohlásil smutně Pavel. „Nebylo by mi v reklamní agentuře lépe než jako učiteli ve škole? Nebo sedět si hezky v klidu v nějakém statistickém úřadu?“

Musel jsem se tomu zasmát. „*Jsi učitel, máš to nejkreativnější povolání na světě. Kdybys byl v reklamě, ukazoval bys lidem vylhaný svět, ale teď děláš úplný opak. Seznamuješ své žáky se světem, kde opravdu žijí. To je poslání, nad kterým bys neměl ohrnovat nos.*“

„*Neohrnuji nos,*“ zabrumlal. „*Jen se trochu probírám z iluzí. Když si vzpomenu na své ideály z fakulty, viděl jsem se jako někdo, kdo přináší do třídy velké pravdy a jeho žáci ho milují. Ne že by mě žáci neměli rádi, ale vypadá to, že jim moje definice fyzikálních zákonů nic neříkají.*“

Seděli jsme v hospůdce, přede mnou stála vychlazená kofola a pouštěla do vzduchu bublinky. Ano, měl bych omezit cukr, jako každý z nás, ale potřeboval jsem energii – a viditelně ji potřeboval i Pavel. Unavené oči, neveselý tón hlasu a nálada pod psa. Takového jsem ho neznal, vždy byl optimistou a tím dobrým brachem v každé studentské bandě. Teď je učitelem fyziky a matematiky a smutně mi tvrdí, že se probírá z iluzí.

„*Ideály jsou od toho, aby je realita trochu postavila na pevný základ,*“ zamyslel jsem se nahlas. „*Já jsem ale od učitelování dostal ještě víc, než*

jsem doufal. Jsem mezi mladými lidmi, plnými života a neotřelých nápadů. Ve škole sice běží čas hrozně rychle, ale mně připadá, jako bych vůbec nestárnul. Ta jejich energie mě nabíjí a navíc si užijeme moře legrace a zábavy. Oni se nikdy nezastaví – a já taky ne! Pořád na sobě pracuji, zlepšuji se, dostávám nové nápady a vím, že ve škole nikdy neobrostu mechem. Ty, a statistický úřad? Potřebuješ tvořit, sdílet a předávat. Ty jsi pro učení jako stvořený.“

„Ale jak to, že mi to ve škole jde od desíti k pěti? Má to vůbec smysl?“ povzdychl si Pavel a pokračoval: *„Připadám si, jako kdybych zvedal balvany, a ty mi padaly mezi rukama. Nikdy nic v hodině nestihnou, a to mi někdy připadá, že se uvykládám k smrti.“*

„Cože?“ zeptal jsem se udiveně. *„Proč bys něco vykládal? Učíš přece na základce tak jako já, tam bychom měli se žáky objevovat a experimentovat. Ne aby seděli na zadku a poslouchali tvoje moudra. Kamaráde, jakmile svoje dětičky ve třídě správně zapojíš, nebudeš se stačit divit, jak vám půjde práce od ruky!“*

„Zapojíš?“ Pavel zakroutil hlavou. „*Na to nejsou u nás ve škole moc zvyklí. Jenomže i kdybych to nakrásně svedl, co přijímačky? Ty mi pořádně kazí náladu!*“

„Počkej, ty děláš nějaké přijímačky?“ zasmál jsem se, ale pak už jsem vážněji pokračoval: „*Hele, tohle v naší sborovně říká jedna kolegyně taky. Ale já na to vždycky odpovím: nejsou přijímačky právě důvodem, abychom učili žáky samostatnosti a odpovědnosti? Není to pro nás výzva, aby se dočkali opravdu kvalitní výuky? Když je budeš všechny ty roky učit řešit problémy, pracovat s prameny, číst s porozuměním a získávat potřebné dovednosti, nemusejí se přece přijímaček bát. A ty také ne, protože k nim půjdou myslící bytosti, a ne apatičtí zombíci.*“

„*To se lehko řekne,*“ svažtil Pavel obočí. „*Já vím, že při výkladu žáci vlastně nic nedělají ani nepřemýšlejí, jen mechanicky zapisují. Ale víš, kolik práce mě stálo vytvořit ty powerpointové prezentace? Má tam hezky porovnané učivo v odrážkách, obrázky...*“

„*Jenomže co se pak děje s myšlením žáků doopravdy?*“ skočil jsem mu do řeči. „*Prezentace nudí, uspávají a podporují pasivitu. Já jsem ty důsledky*

zažil na vysoké škole. Studenti tam neumějí myslet, nedají dohromady myšlenku, mluví a píšou jen v odrážkách. A začátek je právě na základní a střední škole, kde jsou ty odrážky v prezentacích a na tabulích a žáci se je pak doma učí nazpaměť. Já nechci, aby mi žák ‚odrážkově‘ vyjmenoval, co se za vlády Karla IV. postavilo! Karlův most, Karlova univerzita, kostel Panny Marie Sněžné, Nové Město pražské, to není k ničemu. Já bych rád, aby žák dokázal vysvětlit, co to znamená ‚být patronem české země‘ a jak se Karel IV. staral o rozkvět země. Výuka nemá být slideshow. A když má učitel v ruce křídlo, neměl by zapisovat na tabuli to, co pak žák musí otrocky přepsat do sešitu. Žák i učitel by měli jen črtat myšlenky, poznámky a otázky, propojit motoriku se skutečným myšlením! Ne jenom s mechanickým zápisem bez zapojení mozku.“

„No jo, na tom něco bude. Také se snažím ty powerpointy omezit,“ zamručel Pavel. „Navíc zrovna tenhle týden jsme se ve sborovně pěkně vyplašili. Čekáme inspektory a leckdo u nás kvůli tomu nemá dobré spaní.“

„Poslouchej, a zamyslel ses někdy nad tím, proč se vlastně inspektorů bát? Já to беру takhle: jednou za pět let přijdou, a stejně hned zapadnou do ředitelny a řeší tam papíry. Když ale náhodou nějaký z nich přijde do

mé třídy podívat se na hodinu, vidí žáky bavící se zajímavou prací. Jenom smysluplná aktivita, činnost hemžení, a té odvedené práce, úplně jako v mraveništi! Jediné, co pak inspektor může, je smeknout klobouček. A i kdyby ne, co se stane? Něco sesmolí do své zprávy, kterou stejně nikdo nečte, a za pár dní zapadne sněhem. Mnohem důležitější je, že stejně všichni ve městě vědí, jak já učím jejich děti. Že z mých hodin chodí žáci spokojení a na další se těší. Kolikrát mě ve městě zastaví rodič, kterého ani neznám, a děkuje mi, že se jeho kluk těší do školy alespoň v úterý a ve čtvrtek, kdy učím svůj předmět. Kamaráde, já neučím pro inspektory, ale pro své žáky!“

„No jo,“ zamručel Pavel, „ty jsi byl vždycky hračička. Ale nemůžeš si pořádk hrát, co osnovy? Teda, co školní vzdělávací program? Tam je hromada učiva, co se neodučí sama!“

Zasmál jsem se. „Jak tě tak poslouchám, klidně se vsadím, že patříš mezi ty učitele, kteří stále ty staré osnovy učí, jenom si je překlopili do tematických plánů. To dělala fyzikářka u nás taky, ale nedávno přišla ze školení, chvíli si pohrála s naším školním programem, a teď nám tvrdí, že na každý jeden očekávaný výstup má celý měsíc! Osm vyučovacích hodin na jeden

vzdělávací cíl! Takže teď je v hodinách vysmátá jako lečo, na všechno má čas a v její učebně to začíná vypadat jako v doupěti šílených vynálezců. Dětičky ji milují. Prostě jen vyházela všechno učivo, co ani učit neměla. Já to dělám v zeměpise podobně. Máme čas na cestovní kancelář, hledání pirátského pokladu nebo expedici do Afriky. Učivem se nesmíš nechat zavalit, kamaráde, učivo má jen tobě a tvým žákům posloužit jako palivo pro přemýšlení a zajímavou práci.“

„I kdybys měl pravdu, co rodiče? Jakmile je u nás ve škole exkurze, hned někteří nadávají, že mají všichni raději sedět ve škole a učit se. Na rodičáku je nálada jako na odborářský schůzi, každý si rád přisadí a pro kritiku fakt nejdou daleko.“

„Pravda,“ pokýval jsem hlavou, „rodiče jsou často hodně konzervativní. Ale musíš na ně být hodný, oni – stejně jako my dva – žádné kvalitní vzdělávání nezažili. Tohle je náš úkol, stejný jako u jejich dětí, také je musíme do světa moderní školy uvést. Ale když se dětem bude ve tvých hodinách líbit, rodiče vyslechnou s větší chutí, co jim chceš říct. Je toho hodně: milí rodiče, neprůměrujte známky svých dětí, nenuťte je šprtat se nesmysly, netýrejte je přehnaným domácím učením...“

„Človče,“ skočil mi Pavel do řeči, „*neučíš náhodou na nějaké té alternativní škole? Tam je devět dětí ve třídě, peníze od rodičů tečou proudem, to se to pak učí!*“

„*Kdepak, kamaráde, žádná alternativa! Vidím, že o ní máš taky trochu zkreslené představy. Ale víš co? Já si, stejně jako ty, ve třídě mohu dovolit cokoliv. Mohu si vzít metody i od těch alternativních škol, ale třeba i od manažerů, z volného času nebo z lesní školky. Vždycky je něco, co si z toho můžu vydobat pro svou práci. Chci ve třídě svobodně tvořit, kreslit, zpívat, číst, a třeba i tančovat. Když to udělám chytře, vždycky tam je i to učivo, a hlavně kupa dovedností. A co je nejdůležitější, v mé třídě jsou jen pozitivní emoce. Radost, pomoc, tvoření, sdílení, inspirace. Fakt mě moje práce baví a moje žáky taky.*“

„*No dobře, ale vysvětli mi, proč to tam nemám já?*“ zeptal se Pavel smutně.

„*Podle mě se všeho moc bojíš. Učiva, přijímaček, inspektorů, rodičů... Sám si na sebe pleteš biče a zvládneš si s nimi taky pořádně práskat nad hlavou.*“

Podívej, nechci dělat chytrýho, ale nedávno jsem napsal několik kapitol o tom, jak učit. Přečti si to a rád si poslechnu, jestli ti to v něčem pomohlo.“

„Ok, díky. Protože jinak se cítím jako fotbalisti z Horní Dolní, které na hřišti válkuje FC Liverpool!“

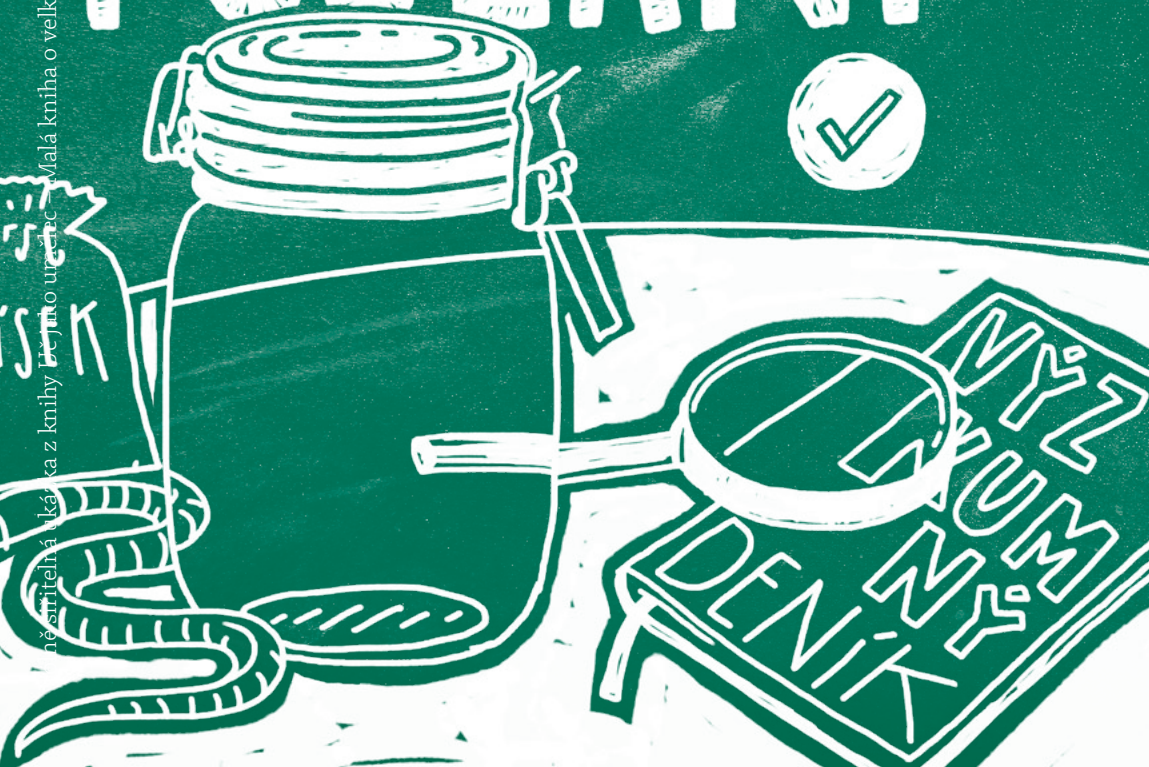
„Tak na Reds si s tebou rád připiju! A na to, ať se tvoje snahy posunou správným směrem, také!“

UČIT JE

Malá kniha o velkých vzdělávacích myšlenkách
něsřítelňávká z knihy Dětko u země
S K

POSLÁNÍ

Úvodní kapitola, která by měla motivovat k četbě dalších kapitol. Použije i nějaké to klišé, jež je ovšem velikou pravdou.

Superhrdinové zachraňují svět. Ale znám někoho, kdo dokáže ještě více: je to učitel. Ten pomáhá svým žákům objevovat a vytvářet jejich vlastní světy. Za to si zasluhuje být oslavován a podporován, neboť není nic užitečnějšího než vzdělávání nové generace. Učitel je jedním z nejdůležitějších dospělých v životě dítěte, významným zdrojem sociálního učení, stejně jako pramenem informací o okolním světě. Učitelé by měli být ti nejlepší z nejlepších, znalci mnoha věd, přírodních, humanitních či pedagogických, které umně využívají ve prospěch svých žáků.

Jenomže když člověk dobře ovládá svůj obor, otevírá se před ním několik cest. Může se v něm zlepšovat a stát se vědcem. Ten zkoumá, jezdí na konference a píše vědecké články. Pokud se věnuje atraktivnímu oboru, bývá ubytován v luxusních hotelech. Na univerzitě může budovat svou akademickou kariéru a stoupat po žebříčku vzhůru. Jestliže je úspěšný, tu a tam mu naslouchají i média. Jinou cestou je jít do světa byznysu nebo výroby a stát se expertem. Ten pracuje, účastní se byznys mítinků a píše expertní posudky. Věnuje-li se atraktivnímu oboru, má přepychově zařízenou pracovnu. Ve firmě může budovat svou pracovní kariéru, ruku v ruce s tím jde zvyšování platu a postup v hierarchii firmy. Je-li úspěšný, píše knihy a přednáší.

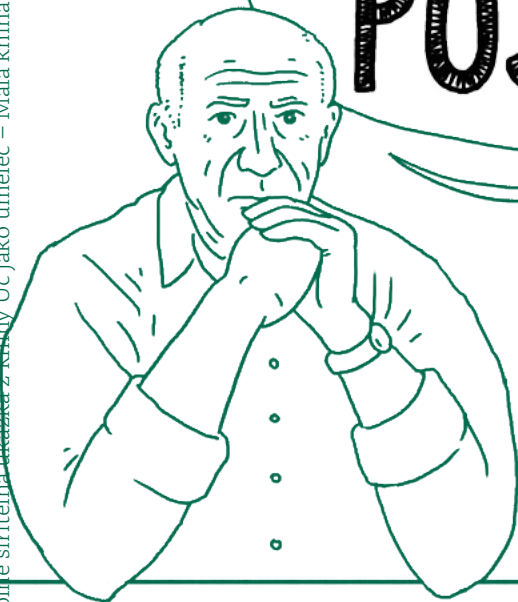
Další cestou je stát se učitelem. Ten chodí do školy, kde luxusního není nic. Žádná kariéra ho nečeká. Je stále učitelem a tím bude celé dlouhé roky až do doby, kdy možná padne do ředitelské židle, anebo vysílením. Jeho radami se neřídí vrcholoví manažeři, neboť se jimi až příliš často neřídí ani jeho žáci. Pozornost médií nebo plných přednáškových sálů nikdy nezíská, ze třídy na něj civí jen třicet umolousaných tvářiček. Jen pro ně se stane vědcem a expertem v jedné

osobě. Také náhradním rodičem, filozofickým guruem, sportovním rozhodčím, učitelem společenského chování, mistrem Yodou. Někým, kdo žákům do třídy přináší radost ze vzdělávání. Ano, máte pravdu, stojí to za to!

I když se zdá, že se na učitelskou dráhu může vydat kdokoli, není to pravda, alespoň ne tehdy, pokud chce tuto práci dělat dobře. Nestačí jen ovládat svůj vědní obor a předávat z něj žákům informace – a čím více, tím lépe! Copak krása obrazu nespočívá jen v tom, kolik barvy na něj nanese? Ne. Obraz je krásný, je-li barva použita správným způsobem, ve správném množství, a především vytváří-li působivé sdělení. Technika malby, rozvržení obrazu, perspektiva, harmonie barev – to vše působí na naše smysly a poutá je k obrazu. Podobně didaktika, tedy umění učit, dělá z výuky nezapomenutelný prožitek.

Představme si učení jako umělecký proces a žáka jako malířského učně. Nechceme ho naučit natírat laťkový plot. Chceme mu předat mnoho technik, vzorů, stylů a inspirace, a proto musí být naše výuka pestrá a kreativní. Ten, kdo to umí, učí jako umělec.

CESTA UČITELE JE TOU
NEJNÁROČNĚJŠÍ CESTOU.
PROTO SE JÍ TAKÉ ŘÍKÁ
POSLÁNÍ.

Nezastírám, že velkou inspirací pro mě byly a jsou knihy Austina Kleona, zejména jeho kniha *Krad' jako umělec*. I dobrý učitel krade. Neloupí z nalezišť artefakty a z muzeí vycpaniny, ale bere si odkudkoliv ty nejlepší myšlenky. V dobrém slova smyslu drancuje inspirační zdroje všeho druhu a skládá z nich portfolio svých vzdělávacích metod.

Tato kniha není doslovným návodem. Spíše bych ji přirovnal k řediteli kvalitní školy, který předkládá zájemci o místo učitele útlý svazek s nápisem „Filozofie naší školy“. Milá kolegyně, drahý kolego, přečtěte si tuto knihu a můžeme si později popovídat o tom, jestli v naší škole chcete učit. Je jedno, jestli se škola jmenuje moderní, činnostní, svobodná, alternativní, komunitní nebo tvarohová. Určité principy jsou zkrátka neoddiskutovatelné, vlak přes ně nejede, jinak to zkrátka nejde. Ale i když k nám třeba nenastoupíte, doufám, že četba našich standardů pro vás bude inspirující a zábavná.

Pokud chceme učit kvalitně, čeká nás mnoho práce.
Nejvíce ve vlastní hlavě.

S ČÍM JÍT ZÍTRA DO TŘÍDY?

- Máme privilegované povolání.
- Naše práce by měla přinášet radost jak nám, tak našim žákům.
- Pokud nás práce ve třídě nebaví a radost nepřinášíme ani sobě, ani druhým, raději do té třídy nechoďme. Ale vyčkejte ještě dalších stránek...

VELK

TĚ

Tato nevelká kapitola bude o pedagogickém přístupu učení velkým tématům.

Už jsem výše popisoval typ učitele, který nám přede dveřmi třídy na otázku „Co jdeš učit?“ odpoví: „Přemyslovce.“ Hlava učitelů je prostě zaměřená příliš „učivově“. To potom vede k předávání pouhých poznatků a dat, namísto nabídky smysluplné práce. Správně by totiž učitelé neměli učit „vedlejší věty“, stejně jako instalatér nepřijde pouze „utáhnout šrouby“.

To, co by měl učitel žáky učit, je **VELKÉ TÉMA**.

Každé takové velké téma si zaslouží velkorysý přístup. Pokud učitel učí v zeměpise Afriku, nezajímá ho (a ani jeho žáky) pouze

geografický aspekt. Učit jen řeky, pohoří, státy, zemědělství... Proč? Jestliže pedagog chce – a to by měl – prezentovat tento kontinent v celistvém pohledu, musí při vzdělávacích aktivitách využít i jiné obory: biologii, ekologii, historii, antropologii, sociologii a mnohé další. Představuje kulturní i přírodní artefakty, primární prameny, buduje pohled na tento kontinent jako ojedinělou a exkluzivní cestu svých žáků.

Možná si nyní někdo říká: co je špatného na tom, učit například zmíněné řeky? Vůbec nic! Je to ohromně zajímavé – pokud výuku uděláme zajímavou pro naše žáky! Principem velkého tématu se nám to určitě podaří. Srovnáme různé řeky po celém světě, seznámíme se s biotopem české řeky, zaujme nás chemické složení, upoutají nás ekologické problémy, rybolov, vodácký sport, budeme o řece skládat verše a malovat její soutok. Jako třída můžeme na březích řeky rýžovat nugety, hledat perlorodky anebo brigádou přispět k její čistotě. Pak do ní žertem hodíme i našeho učitele a zažijeme tak dramatickou komiksu *Swamp Thing* (Bažináč).

„Dobře,“ namítla jedna kolegyně. „Ale jak mám tohle napasovat na vedlejší věty? V zeměpise nebo dějepise je to lehké.“ To sice není, ale je to ta nejlepší cesta. A v českém jazyce? Řekněme, že jedno z velkých témat by mohlo znít „Být novinář“. Co by se v něm žáci učili? Aktivit a činností se pro něj opravdu najde mnoho. Možná tolik, že by bylo co dělat minimálně dva měsíce. Co musí umět novinář? Pracovat s texty. Přijdou nám vhod metody na podporu čtení s porozuměním. Také musí umět filtrovat informace. Musí připravit vhodný titulek – žáci se mohou učit titulkovat různé události. Ale žádný bulvár, milí žáci! Novinář musí umět také psát perexy, tedy poutavý úvod článků. Měl by znát základy grafiky. Mít povědomí o korekturách a redakční práci. Můžeme vydat i jedno číslo třídních novin, kde se tyto dovednosti spojí. Naučíme se dělbě práce a přijetí zodpovědnosti za své texty. Také přijde na řadu tvůrčí psaní. Aby byly texty čtivé, je dobré vytvářet složené věty. A vida, už tu máme i ty slavné věty vedlejší!

Velké téma je způsob, jakým učitel reaguje na izolovanost poznatků. Je to vlastně takové **waldorfské epochové vyučování** v malém. Mnoho učitelů v mnoha předmětech se podílí na tom, aby společně

UČENÍ VELKÝCH TÉMAT
UKAZUJE VELKÉHO
PEDAGOGA!

se žáky zpracovávali jedno téma. Téma epochy by například mohlo být středověk. V zeměpise se tedy seznámíme s mapou Českého království v období středověku, v matematice si žáci hrají s abakusem, dějepis je jasný – středověk ve všech podobách, v hudební výchově posloucháme medieval folk metal nebo v žácích ožijí trubadúři, v pracovní výchově razí mince nebo se naučí tkát plátno. Ve výtvarné výchově budou žáci kreslit hrady a v biologii pěstovat proso tak, jako to dělali naši předkové. K tomu všemu si budou psát epochový sešit, který se jim plní poznatky o středověku ze všech oborů. Učitelé chodí do hodiny s pergameny, udělují žákům rytířské tituly, ti si kreslí erby a zdobí si třídy cimbuřím, školní jídelna se promění ve středověkou krčmu.

A co si moderní učitel počne ve škole, která není zrovna proslulá epochovým vyučováním? Ten toto všechno dělá sám ve svém předmětu.

Velké téma odpovídá i požadavku, aby žák uměl řešit problémy komplexně a učil se vidět věci z celkového pohledu – a ne izolovaně jako

nějaké cvičení z učebnice na straně 36. Komplexně může znamenat i kontinuálně! Školní činnosti by měly být spojeny vnitřní logikou.

Chceme například žáky na střední odborné škole daného typu naučit, jak se tvoří webové stránky. Což znamená, že v úvodu si musíme o zdařilém webu vytvořit základní představu, třeba že od něj očekáváme uživatelskou přívětivost. To zahrnuje určité základní principy, například že návštěvník rychle rozpozná, k čemu web slouží. Uživatel také nesmí být zmatený: pokud jsme zvyklí přihlašovat se vpravo nahoře, není důvod to měnit. Takových detailů je mnoho a žáci je mohou vyvodit z vlastní zkušenosti. S tím jde ruku v ruce schopnost použít nástroje na tvorbu webu. Smysl, účel, nástroje. Pro začátek učitel nechá žáky vytvořit statickou stránku. V rámci kontinuálního učení teprve poté přicházejí na řadu úkoly na tvorbu dynamické stránky s uživatelskou interakcí, kde se návštěvník může například registrovat. V další úrovni si stránka pamatuje předchozí uživatelská nastavení, historii nákupů a podobně. Využívá se databáze. Pokud učitel chce učivo žákům zatraktivnit, mohou vytvořit stránku na téma, které je baví. Anebo ještě lépe, mohou naprogramovat hru.

Jejich první stránka je v podstatě snaha o design, ale jak žáci do tvorby webu postupně pronikají, je to pro ně čím dál zajímavější. Stránka už uživatele registruje jako postavu rytíře, přiřadí mu portrét a charakteristiky, vypočítá jeho boje se skřety, uloží výsledky, nabídne příběh a na pozadí hraje hudba. To, co se žák naučí, jeho vlastní stránku zkvalitňuje a dává tomu všemu účel a smysl. Kromě toho by měl žák umět od produktu „odstoupit“ a popsat svou práci na něm, odůvodnit funkčnost, sepsat dokumentaci. To vše je tak praktické, že praktičtější už to být ani nemůže. A zábavné! A dokonce zcela reálné – popsal jsem totiž skutečný příklad z praxe brněnské střední školy.

Srovnajme to s přístupem učitelky českého jazyka, která „učí romantismus“ tak, že žákům předává pasivní formou (třeba pomocí powerpointové prezentace) informace o autorech a jejich dílech. Žáci se je na testy musí naučit zpaměti. Proč? Po romantických přicházejí na řadu realisté. Kde je však kontinuita? Spočívá snad v chronologii? V časové posloupnosti? Ale proč by měla mít nějakou úlohu pro dovednost interpretace textů, pro podporu čtení nebo posílení lásky k literatuře? Jak touto formou rozvíjíme zmíněné dovednosti a postoje? Vůbec nijak. Jaké velké téma se nabízí tady? Což takhle velké

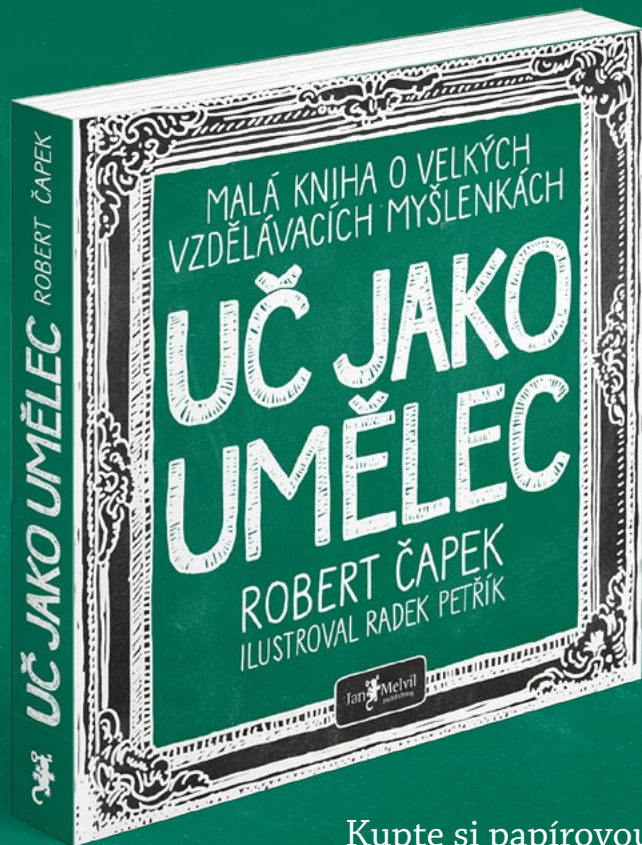
téma „redaktor“? Úkolem by mohlo být sestavit sborník ukázek textů „Romantismus 19. století“. Jiný žák by měl za úkol sestavit sborník moderní poezie nebo dějiny komiksu či výběr světového hororu nebo cokoliv, k čemu ho srdce táhne. Sborník má také nějakou obálku, grafiku včetně fontů, ilustrace, předmluvu... To vše na sebe navazuje, vytváří se celé dílo, je to smysluplné a komplexní.

Velké téma je opakem školometského pohledu na učivo, osvobozuje proces učení pro učitele i žáky a klade důraz na opravdu důležité věci.

NA CO NEZAPOMÍNAT, KDYŽ JDEME DO TŘÍDY?

- Nenechme se omezovat svým předmětem.
- Nepoklonkujme učivu.
- Předávejme žákům témata komplexně.
- Neučme látku, učme velká témata!

Volně šiřitelná ukáзка z knihy Uč jako umělec – Malá kniha o velkých vzdělávacích myšlenkách

Kupte si papírovou nebo
elektronickou verzi knihy
za skvělou cenu na www.melvil.cz